

Calculerend gedrag en beroepsdeformatie: Indoctrineren economen ook hun kinderen?

Arnoud W.A. Boot, 23 oktober 2006

Is het probleem van de huidige samenleving niet het probleem van de calculerende burger? Het devies “What is in it for me”? lijkt hoogtij te vieren. Iedereen als een soort individuele winst- en verliesrekening. Ik weet niet of dit vaker voorkomt dan vroeger, maar het zou goed kunnen. De maatschappij wordt steeds individualistischer en dat lijkt calculerend gedrag in de hand te werken.

Sommigen zien de economie-opleiding als een soort indoctrinatie die het calculerende in de mens aanwakkert. Dit is niet zo gek gedacht. De moderne economie gaat namelijk over prikkels en nog eens prikkels. De belangrijkste innovatie in het economisch denken over de laatset decennia was dan ook het onderkennen van belangentegenstellingen. De agency-theorie is hiervan het belangrijkste product. Hoe kan ‘de principaal’ ervoor zorgen dat ‘de agent’ niet zijn eigen belangen laat prefeleren? Bijna elk vraagstuk, of het nu ligt in de arbeidseconomie (werkgever versus werknemer), financieringstheorie (aandeelhouder versus management) of public economics (de burger versus de volksvertegenwoordiger) kan gezien worden als een agency-vraagstuk. Dit is dan ook precies wat gebeurt in de moderne economie-beoefening.

Wat de economiestudent er aan overhoudt is een volledige deformatie en indoctrinatie: eigen belangen staan altijd voorop. Inderdaad blijkt uit Amerikaans onderzoek onder studenten, dat economie-studenten zich het meest calculerend gedragen. Nu kan het zo zijn dat juist calculerende studenten economie gaan studeren (dus men kan twifelen aan de causaliteit, een favoriet onderwerp in het wetenschappelijk onderzoek), maar toch, de op het eigen belang sturende economische theorieën lijken het nastreven van eigen belang te bevorderen. Een soort self-fulfilling prophesy dus.

Ik moest hieraan denken toen ik het “einde van de lagere school boekje” (groep 8) van mijn dochter zag. Op de pagina waar ieder kind had opgeschreven wat die wilde worden stond bij mijn dochtertje dat ze econometrie wilde gaan studeren. Ik begreep niets van de keuze. Als mij iets niet te verwijten is, dan is het wel dat ik mij ooit positief heb uitgelaten over de econometrie-opleiding. Toen mijn dochtertje zei dat het haar wel interessant leek omdat het wiskunde met economie combineerde (ze had er dus ook nog over nagedacht...) heb ik haar nog vertwijfeld toegevoegd dat die wiskunde geen echte wiskunde is maar een methodenbrij waardoor de econometrist in spe niets meer van economie begrijpt.

Maar u snapt wel dat het voor andere ouders nu ook duidelijk was dat economen hun eigen kinderen indoctrineren, die vervolgens dan ook economie (of econometrie) gaan studeren. Mijn enige hoop is dat dat Amerikaanse onderzoek misschien niet geldt voor econometristen. Dat zijn immers geen economen.....